

1848—49. TÖRTÉNELMI LAPOK.

Hirdetések a kiadóhivatalban vétetnek fel.

Felelős szerkesztő:
KUSZKÓ ISTVÁN,
az ereklye-muzeum őre.A lapszellemi és anyagi részét illető közlemé-
nyek az ereklye-muz. őre czimére küldendők.Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Kolozsvár, Széchenyi-tér 27. sz.Előfizetési díjak:
1/4 évre 1 frt, 1/2 évre 2 frt, egy évre 4 frt.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Kreith Béla gr.

(K.) Nagy örömünkre szolgál, hogy a szabadságharcz szent emlékei összegyűjtőinek úttörőjét, első és legfáradhatatlanabb apostolát: *Kreith Béla* grófot szerencsénk van olvasóinknak bemutatni.

Ha hervadhatatlan az a babér, a melyről vér csepeg le, mindenesetre hervadhatatlan az is, a melyet valaki azzal vív ki, hogy az emlékeket és tárgyakat, a melyek [évszázadokon talizmánjai, hirdetői lesznek a szent eszméknek, összegyűjti. Mert ezek a tárgyak ápolják és élesztik a fiatalság szívében a hazaszeretetet, a nemzetünk nagyjai iránt való kegyeletet és keltenek lelkesedést s adnak erőt a munkára ott, a hol a nemzeti ügy megvédéséről van szó. *Kreith Béla gr.*-nak a szabadságharcz történelmi emlékeivel kapcsolatosan hervadhatatlan érdemei vannak. Nem csak mert az általa összegyűjtött legdrágább kincsek különben elkallódtak volna, hanem azért is, mert önvédelmi harcunk kiválóbb alakjairól és nevezetesebb jeleneteiről vett képek nagyobb része éles elméje, lángoló hazaszeretete, melegen érző szívének együttes munkája által keletkeztek.

Kreith Béla gr. édes atyjától tanulta megismerni hazánk legnevezetesebb s legszebb korszakának történetét. Édes atyját arája oldala mellől szólitotta el a haza szent ügye. A szabadságharczot mint honvédtiszt egész végig szolgálta.

A fiatal lélekre mély benyomást tettek a csodákkal határos nagy események; azok részleteinek kiválóbb alakjai megelevenültek s férfi korában már annyira érlelődtek lelkében, hogy jelesebb német művészeknek is oly lelkesedéssel és hűn tudta magyarázni az egyes csaták ki-

magaslóbb részleteit és a nagy napok monumentális emlékü gyűléseit, hogy azokat egy-egy tökéletes mű elkészítésére inspirálta.

Ilyenformán keletkezett számos kép hirdetője idegenek előtt nemzeti dicsőségünknek a hazán kívül, a hazában pedig millióknak a szívében kelti fel évszázadokon át a nemzeti büszkeséget, a hazaszeretetet. A kiváló hazafiai érdemekben gazdag férfiú tanulságos életrajzát egyik bizalmas barátja tollából itt közöljük:

Kreith Béla gróf született 1851. május 8-án Aradon. Anyja *Oláh Jozsefa* itt ment férjhez *Kreith Ede* grófhhoz, ki az 53-ik zászlóaljban szolgált mint honvéd főorvos és mint csapatot vezénylő százados. Meghalt Világoson 1862-ben.

Kreith Béla gróf az aradi minoriták gimnásiumából, miután anyját is elvesztette, a cs. és kir. 2-ik huszárezredbe lépett, hol 5 évet töltött, mint szakaszvezető. Innen kilépve, irodalmi dolgokkal foglalkozott.

Alapította a „*Vadász újság*”-ot, a mely ma is létezik, más szerkesztése alatt. Ugyancsak ő alapította a vidéki lapok számára való *első könyvmatu lapot* Magyarországon.

Majd a *Szenlét*, a melyet igaz hazafias szellemben szerkesztett. *Kreith* gróf odaadó hazaszeretetének azzal is jelét adta, hogy midőn *Seemann* ezredparancsnok egri zászlósértéséért Tisza még annyi elégtételt sem tudott kieszközölni, hogy *Seemann* az általa elkövetett sértést valótlannak nyilvánítsa, *Kreith* gróf értesítette *Seemann*t, hogy mivel a nemzeti

zászlónak megsértője, minden magyart sért, ezért őt élet-halálra párbajra hívja.

Kreith gróf valamint segédei *Kaas Ivor* báró és *Zichy Imre* gróf fényesen megfeleltek a dolognak, a mennyiben *Seemann* becsületszavával írásban és hirlapilag is kijelentette, hogy zászlónkat nem sértette, ellenkezőleg azt nagyra becsüli.

Kreith Béla gróf nem jelentéktelen nevet vivott ki magának a föltalálók között. Több mint tízféle tudományára kapott szabadalmi olvashatók az európai és amerikai szaklapokban. Az ismétlő fegyvereken föltalált javításait a francia és amerikai szakemberek igen kiemelték.

Különféle találmányainak könnyebb értékesíthetése végett 1886-ben *Kreith* elhagyta az országot s leginkább Bécs-

Kreith Béla gr.

a fővárosi 48—49. ereklye-kidállítás kezdeményezője és főrendezője.

ben tartózkodott, a hol praktikus találmányai többet jövedelmeztek, mint nálunk.

Ezelőtt 7 évvel Bécsben támadt az az eszméje, hogy találmányainak igen szép jövedelmét arra költi, hogy összegyűjti a még megszerezhető 48—49-iki ereklyéket. A cél könnyebb elérhetése végett jobb helyen alig tartózkodhatott mint Bécsben. Az osztrák főváros ódon tüzletei, s régi szép kereskedései valóságos tárházai voltak szabadságharcunk ereklyéinek. Ennek könnyen megfejtető oka abban állott, hogy az osztrák katonák szerették a muszka-osztrák győzelmet azzal is hirdetni, hogy minden magyaroktól elrabolt és konfiskált dolgot szobadisznek használtak, náluk azt nem bántotta a zsandár.

Az ereklyéket magokkal vitt osztrákoknak ma élő utódai már nem törődnek oly nagyon a magyartól elvett diadaljelvényekkel. Eladják azokat, s így a nagyszámu honvédkardok, folszerelési tárgyak sőt zászlók is a „handlé“ kezébe jutottak.

Kreith gróf volt az első éles megfigyelője e körülményeknek s miután a dolgot megértette elhatározta magát, hogy a gyűjtők által még észre nem vett ezen gazdag talajt a lehető legnagyobb odaadással kiaknázza. S ez fényesen sikerült is neki. — Mire a *concurrrens* osztrák gyűjtők a dolgot észrevették, akkor már az elszórtan hevert 48—49-iki beces ereklyék, képek, fegyverek stb. Kreith gróf gyűjteményében voltak. Kinek e nagyszerű gyűjtéskörüli legfőbb érdemei közé tartozik az, hogy az 1848—49-i magyar szabadságharcai ereklyéknek a külföldre került legnagyobb részét összegyűjtötte és hozzánk visszahozta.

Kreith grófnak a fővárosi vigadóban levő 48-as gyűjteménye 1800 példány nyomtatott képet, 400 olajfestményt és kézi rajtot, 2000 okmányt és proklamációt s mintegy 800 drb fegyvert — ruhát, felszerelési tárgyat, könyvet s egyéb vegyes ereklyéket tartalmaz. — E rendkívül gazdag és beces gyűjtemény tárgyaiból, több mint 4000 darabot külföldön vásárolt meg, s alig ezer darabot a hazai kiállítóktól. A fővárosi vigadóbeli tavalyi és az idei 48-as kiállításra a hazai közönség által küldött ereklyék kiállítói közül mindazokat, kikről feltehető volt, hogy küldeményeiktől esetleg megválának, felszólította Kreith gróf, hogy engednék az ő tulajdonába ereklyéiket pénzért vagy az e célra nyomtatott Kossuth, Petőfi stb. életnagyságu fényképutánzatu képekért cserébe. A kiállítóknak több mint fele átengedte pénzért vagy modern képekért cserébe a 48-as ereklyéket. A kiállítók legnagyobb része ingyen akarta tárgyait a kiállításnak átengedni, de az illetők értesítve lettek, hogy e nagyszerű gyűjtemény, mely nem az országé, hanem az Kreith grófnak magán gyűjteménye, ki nem tartja helyes dolognak (habár jogosult is rá) ajándékba fogadni el a gyűjteményét gyarapító tárgyakat. Ennek daczára voltak nehányan, kik kiállított tárgyaikért sem pénzt, sem cserét nem fogadtak el, és még sem akarták visszavenni semmi szín alatt. 14 ilyen tárgy van most is a vigadóbeli 48-as kiállításban. Kreith gróft felhívta a kultuszminister, hogy gyűjteményéből a legérdekesebb dolgokat adja el a nemzeti muzeumnak. Ez az adásvétel azonban még függőben van, mert Kreith kijelentette a miniszternek, hogy inkább az *Emkének* s egyéb kulturális czélokra hagyományozza az egész vételárt, csak vegye meg Csáky gróf miniszter az egészet, s állíttassa ki azt egészben együtt, úgy mint most van. Ha Csáky gróf meg nem venné a kiállítást, akkor a városligeti királyi pavillont fogják kérni a gyűjtemény elhelyezésére, ha a főváros elég hazafiatlan volna ezt megtagadni (a mit még föltételezni is szígyen, hisz a kis Arad is adott ingyen nagyszerű helyet az ő vidéki ereklye muzeumának), akkor magát a királyt fogják fölkeríteni, hogy tudatná a főváros polgármesterével, hogy nincsen ellenére a dolog. Ő Felsége a koronázási 100,000 aranyat is hasonnemű czélra adományozta

A vigadóbeli kiállítást Kreith gróf a míg a gyűjtemény sorsa eldőli, a fővárosnak egyik legelőnyösebb pontján fekvő Huszár-féle házban helyezi el, a Károly-körut és Dohány-utca sarkán.

Kreith Béla gr. elhatározta, hogy egész életét az 1848—49-iki ereklye gyűjtés és rendezésnek szenteli. A magyarok istene segítse őt e hazafias és szép vállalkozásában. —

Az ereklye-muzeum a fáradságtalan férfit a mult évben tiszt. tagjának választotta.

Okmánytár.

A pestmegyei fiatalság levele Teleki Sándor ezredeshez.

Méltóságos gróf *Teleki Sándor* úrnak,

Kedves Ezredesünk!

Koltón.

Egész tisztelettel s arra már az „egész“ sem egész, a milyen és a mennyi szeretettel meghívunk a február 15-én tartandó bálunkra.

Az ifjúságot mindig szeretted, magad is ifju vagy még, és az is fogsz maradni, ha Mathuzalem korát elérnéd is. Legalább mi úgy képzeljük az arany ifjúságot, a minő Te vagy — tele a nemzeti remények iránt hittel, lélekkel, csüggedetlen tetterővel.

Magyarország történetének legszebb lapjaira van felírva a neved, oda irták azok, a kik e történetet csinálták: *Bem* és *Kossuth*. Ne hidd, hogy e két nagy alakot csupán csak Te imáodod; imádjuk őket mi is, a hol nyiltan nem lehet, hát titokban.

Milyen gyűlöletes szó lehet ez előtted: „titokban!“ Pedig kell, hogy Te is ismerjed! Hiszen már nemzetséged azzal a horogszegei *Szilágyi Mihálylyal* rokon, a kit „királycsinálónak“ vallunk a magyar történetben. Volt ugyan olyan elődöd is, a ki a királyi czimtól eliszonyodott, mivel azt a szultán adományozta *Tökölének*.

De ilyen személyes bántódás — hogy hiuságnak ne mondjam — soha a Te jellemedhez nem hatott. Jól ismerünk mi. Láttunk a *Don Carlos* seregében harcolni s bizony ez a harcz, nem a spanyol *pragmatica sanctio*ért, de épen a *nőgy örökösödése ellen* folyt. Ha pedig mi nem ismernénk is, — mert színről-szinre soha sem láttunk — jól ismeri a tolladat a kedélyünk, melyhez oly melegen, oly művészileg tudsz szólani.

Jöjj közénk, hadd lássunk meg színről-szinre, hadd csapjuk tenyeredbe tenyerünk! Minden kézfogók közt e lesz ez évadban a leggyönyörűbb eljegyzés. Megládd, hogy megyénk fiatalsága méltó egy ilyen kézfogásra. Hadd koczintsunk egy poharat Veled! Már *Teleki Mihályról* meg van írva, hogy: „nagy barátság volt, mikor vagy egyszer bort ivutt.“ Hanem hát *Apor Péter*, a ki ezt megírta, azt is hozzá teszi, hogy: „bort nem ivutt *Teleki Mihály*, hanem csak vizet, azt tisztán megfőzték, azután meghűtötték jeges cseberben, úgy töltötték kicsiny farkartyába, azt adták be innya; noha az bort szerette volna, de hamar megrészegült, *részeg korában jobb*, csendesebb ember nem volt nálandl.“

Magadnak is eszedbe jut erre *Petőfinek* az a verse: „bár ne látta volna őt soha senki józanon“, hanem hát

ebben a mi kis országunkban *józan* embereknek is kell mindenkor lenni.

Ejh! felejtjük el. „Lesz még szőlő, lágy kenyér, megvirrad még valaha!“

Bizony megvirrad az kedves ezredesünk, megládd, ha közénk vetődöl, kivilágos kivirradtig maradunk együtt.

Nem esalogatunk azzal, hogy itt lesznek a francziák is, a kiket oly hön szeretsz. Meghittuk ugyan őket s ők lennének a legkedvesebb vendégeink, mert irányukban a telünk is nyár. Csak oly melegen fogadnánk, mint a nyáron fogadtuk. De kérdés: ilyen nyárnak tartják-e ők is a telet?

Neked azonban *halhatatlanunk*, mindegy! Akárhova lépsz, a *tavaszi szőnyegére* lépsz, mert magaddal hozod a kikeletet, — és milyen hosszú útról, *Virgíl és Dante* tudnák csak megmondani — ők irtak a túlvilágról — Te pedig egyenesen onnan jösz. Az isten áldja meg a doktorodat, de a Te jó véredet is, mert tudom, hogy magad is igyekeztél.

Mennyire megörvendeztetett, de mennyire meg is búsitott minket, hogy még Te gratulálsz olvasóidnak és nem a háládatos olvasó neked. Ezt akarjuk helyrehozni egy forró öleléssel. Jer közénk, tiszteld meg báli egybejövételünket. Sok pompa, sok fény lesz ott, de olyan egy sem, mint a Te *egyszerűséged*.

Petőfi, a ki szeretni, gyűlölni oly óriási mértékben tudott, a mágnások közt egyedül Téged kedvelt. Udvariatlanság és tán politika sem volna részünkről ezt mondani. De ha tudnánk, hogy eljössz s hatalmunkban állana — mint a Te doktorodnak — *Petőfit* csak egy báljére az életbe visszahívni, nem hallanál most e néma betűkben egyéb hangot, mint: „ *vivos voco, mortuos frango*“, csak ezt az ezüst harangot!

Budapesten, 1886. január 19.

Mély tisztelőid:
*Pestmegye ifjusága.**

Büttner Emil levele, a mikor Arad várát akarták ostromolni.

Az alábbi levelet a következő felvilágosító sorok kíséretében kaptuk:

Aranyos-Maróth, 1892. szept. 6.

Tisztelt Szerkesztő úr!

Melléklek egy levelet, boldogult Emil bátyánktól, ki mint testvéreink közt a legidősebb, de alig tizennégy éves fiu, vett részt a szabadságharcban.

A féltve és nagy gondal nevelt fiu, akkor nevelőjével, Panczák Mátéval, (ki később az alkotmányos időben Árva-megye főjegyzője volt,) berándult Miskolczra, hol nevelője beállt tüzérnek, de bátyánkat gyöngö gyermeknek nézték s nem akarták bevenni hanem inasát és kocsisát besorozták. Ezt bátyánk oly szűgyennek vette, hogy kétségbeesve könyörgött s kijelentette, hogy megöli ma-

* Ezzel a levéllel hívta meg gróf Teleki Sándort a pestmegyei ifjuság a megyebálra, abban az évben, mikor Lessepsszel és Türr tábornokkal a francziák itt jártak. Elhunyt munkatársunk emléke iránti kegyelemből hozzuk nyilvánosságra ezt a szépen megírt, hazafias hangú iratot. Elhunytá után kevés időre már kiszedettük. Tárgyhalmoz miatt adjuk most időszerűen, midőn nagybecsű ereklyéi beköltöztek.

gát, ha be nem veszik. Erre aztán besorozták a 9-ik zászlóaljba, a későbbi vörössapkások közé.

Nagyon meghatók e hős gyerekek a nagy nyomorúságok közt is üde közvetlenséggel s lángoló hazaszeretettel írt levelei, melyeket édes anyánk megőrzött s könyvbe kötetett. Különösen érdekesek Fehér-Templomnál a ráczok ellen vívott csatáik s aztán végtől-végig egész a gyászos fegyverletételig.

A mellékelt lemásolt levelet azért választottam, mert a leg-rövidebb. Igaz, hogy a bekötésnél levágták a dátumot, de az előző levél 1849. jan. 4-én Versetzről van datálva, így ezt január végén, s február elején irhatta. A következő levél már a Szolnoknál vívott csatáról szól. miután az aradi vár elfoglalását a vezérek akkor elhalasztották.

Fogadja még tisztelt szerkesztő ur, szives reánk gondolásáért mindkettőnk köszönetét.

Tisztelettel
B. Büttner Lina.
Uj-Arad, 849.....

Szeretett édes anyám!

Nagy fáradságok és számtalan viszontagság után, végre eljutottunk ide, Aradra.

A vár még mindig a császáriak kezében van. Fokán most is ott lobog a sárga-fekete zászló. Lobog, míg valamelyik ügyes tüzérünk le nem lövi, mert már két-izben is lelőtték.

Az alávaló várparancsnok több hét óta löveti a várost s golyóik Ó-Aradon a nevezetesebb épületekben tetemes károkat okoznak. De a mi ágyuink is egymásután dördülnek el a vár körül.

Gyönyörű egy ilyen vár bombáztatása! Mig ágyuink a várat támadják s bombáink oda szállnak, a bástyákon csak néha néha láttatja magát köpönyegébe burkoltan az ör, a vár alatt pedig folytonos puskatűz folyik. Fél- napokig is elnézem őket, mint tolják fel iszonyu ágyukat a sánczra, mint töltik, mint sütik el.

Utolsó levelem óta semmi jóra való csatánk nem volt. Bár inkább lehetnének most is Fehér-Templomban, szívesen harcolnék én minden nap háromszoros ellenséggel is, mert a mit az embernek itt-kell kiállni a több heti folytonos táborozás alatt éhesen, rongyosan a legnagyobb hidegekben, az leirhatatlan.

De nem akarok édes anyámnak szívfájdalmat okozni, hanem higgye el, hogy csak valamit ehessünk, kénytelenek voltunk itt a mészárosnak segíteni marhát vágni. Így kaptunk aztán kegyelemből egy kis tüdőt, a mit levesnek megfőzve, egész nap be kellett vele *kilenczünknek* érni. Ebből állt több napon át összes eledelünk, még a kenyér is csak jámbor — de égető — óhajtásunk maradt.

És most bucsút veszek az én szeretett családomtól és mindnyájoktól, a kik szeretnek, mert el van végezve, hogy valamelyik éjjen a várat megtámadjuk és az ostromlók közt legelső a mi zászlóaljunk, különösen pedig a mi századunk lesz.

Ezredesünk minden zászlóaljat összejárta kérdezni: kik ajánlkoznak elsőnek a megtámadáshoz? Minden zászlóaljból ajánlkozott 10 ember, a jobbaktól 30--40, a 3 ik zászlóaljból 65. Eljött mihozzánk is. Nagy ékes-szóalással elkezdett beszélni, hogy miután a 9-ik zászlóalj a szabadság minden védői közt legelsőnek van elismerve, ennél fogva reményli: a vörös sapkások közül legtöbb fog ajánlkozni a létra czipelésre, az első rohamra. Bezeg elálmélkodott az ezredes, mikor az egész zászlóalj egyszerre kezdett ordítani: „*mind megyünk!*“ „*Valamennyien megyünk!*“ Szegény öreg majd sirva fakadt örömeiben. Sokáig szólanul állt; de aztán megemberelte magát és egy gyönyörű beszédet tartott nekünk, hogy nóha sokat hallott a 9-ik zászlóalj vitézségéről, és várta is, hogy a vörös sapkások közül legtöbbben fognak e

veszélyes vállalatra ajánlkozni, de lelkesedésünk mégis minden várakozását fölülmulta. Aztán elhatározta, hogy miután minden század a legelső akarna lenni, sorshuzás döntőn, melyik legyen az első.

A jó szerencse minket, a második századot ért. És mi örömben, hogy az Isten ilyen jó alkalmat rendelt megmutatására annak, mily örömet kész a vörös sapkás a majdnem bizonyos halálba rohanni, ha imádott hazájának szabadsága kívánja, mi harsogó „éljen!”-t rivalgtunk; reá a várból egy tátongó huszonnégy fontos agyu dördülése volt a felelet.

Bajtársainkat megölelve, nyilvánosan vettünk búcsút a többi századtól. Tisztjeik azt mondták, hogy noha irigylük sorsunkat, de még is megnyugosznak, mert tud-

az ideje az ismertetésnek. A múzeumnak van szállása s tárgyai szemlélhetővé tettek a közönség számára. Ezúttal rövid vázlatban megírjuk a múzeum keletkezésének történetét:

Az 1848—49. ereklyék összegyűjtésének eszméje s e tárgyakból egy történelmi múzeum alakítása a házában legelőször Kolozsvárt született meg. *Kuszkó István*, az ereklye múzeum jelenlegi öre, tett erre nézve javaslatot a kolozsvári mácz. 15. állandó bizottságba történt megválasztása után, ennek gyűlésén való legelső megjelenése alkalmával, 1891. február 16-án, mint mondá azért, hogy ne lépjen ebbe a hazafias czélú bizottságba „üres kézzel.” Javaslatában kifejtette a különben itt is ott is elkallódó tárgyak s írott emlékek összegyűjtésének szükségességét, előadta azt a hazafias misziót, a melynek teljesítésére egy ily múzeum, mindaddig, a míg magyar él, hivatva van, s véleményezte, hogy egy alakítandó ilyen múzeum legcélszerűbben a Mátyás király Kolozsvárt levő születési házában volna elhelyezhető abból a czélből hogy a tárgyaknak is méltó helyük legyen és a ház is megtalálja azt a rendeltetést, a mely történelmi multjának megfelel.

A bizottság a javaslatot némi tartózkodással fogadta el, mert kételyek merültek fel a gyűlésen az iránt, hogy a közönség hajlandó volna ereklyéitől megválni.

A bizottság által szétküldött felhívások azonban mindenféle viszhangot keltettek, naponta érkeztek tömegesen a tárgyak s már mácz. 15-én egy kis gyűjtemény volt együtt. Ekkor a bizottság s a múzeum kiküldött igazgatósága lépéseket tett a városnál a Mátyás király ház két szobájának egyelőre leendő átege. idése iránt. Kolozsvár város polgármestere 1811. sz. a. értesítette a múzeumot, hogy addig, míg a katonai honvéd laktanya kiépül, a honvédek által elfoglalt Mátyás király házat nem engedheti át.

Azonban előzékenyen kijelentette, hogy addig is nézzen a múzeum a város rendelkezése alatt álló épületek valamelyikében magának ideiglenesen megfelelő helyet.

A kolozsvári mostoha lakásviszonyok miatt azonban nem ilyen találatván, a múzeum igazgatósága a további ereklye gyűjtéssel ideiglenesen felhagyott s gondját a meglévők elhelyezésére és a további akció előkészítésére fordította.

Ez alatt nyílt meg Budapesten a Kreith Béla gr. által sok után járással, gonddal és több évi hangya szorgalommal összegyűjtött szabadságharczbeli tárgyak kiállítása s a kolozsvári kezdeményezés után csaknem egy évre Aradon is akciót kezdett a Kölcsey Egylet ilyen czélú múzeum létesítésére.

Az ereklye-múzeum öre indítványára, hogy a múzeum ügye nyilvántartassék s a szabadságharcz történelme más irányban is felkarolható legyen egy ujonnan alakult szerkesztő bizottság alapította a jelen lapokat.

ják, hogy csak új dicsőséget fogunk hozni, a magát még mindenütt kitüntetett 9-ik zászlóaljra!

Még eddig bizonytalan, melyik éjjel tüzik ki vezéreink a támadásra, és meglehet, hogy még ma vérzik el az aradi sáncokban fiok *Emil.*

De az semmi, vesszek én, csak szép hazánk és szent szabadsága, éljen!

1848—49. orsz. ereklye-múzeum Kolozsvárt.

(Képpel.)

Szándékosan nem irtunk eddig erről a tesületről, melynek lapunk a keletkezését köszöni bár első számunkban ígértük. Vártuk, hogy nyerjen valahol elhelyezkedést, most végre elérkezett

E lapokat a közönség melegen karolta fel s ennek révén is egymásután érkeztek a tárgyak, melyek az ereklye muzeum elnökénél, pénztárnokánál és őrnél találhatók elhelyezést.

Végre Kolozsvár város tanácsa ez év aug. 1-én beköltöztette muzeumunkat ideiglenesen a kolozsvári tornaviró intézet emeleti termeibe. Ma már a muzeum szépen el van helyezve s a beérkezett tárgyak rendezve is vannak s a közönség szemléletére a muzeum megnyitott. Az akció is megindult ereklye és tőke gyűjtés iránt, hogy mire végleges szállására a Mátyás király házba a muzeum beköltözhetik, nemcsak megfelelő berendezése, hanem fennmaradása is biztosítva legyen a muzeumnak.

A muzeum képe. Jancsó Lajos tehetséges fiatal rajzolóknak a muzeum szervezeti szabályzatának czimképét is megrajzolta, melyet itt bemutatunk. E képen ciprus lombok között az 1848—49. napok jelszava: *Szabadság, Egyenlőség, Testvériség* foglal helyet, alatta Magyarország és Erdély czimerét köti össze egy genius az „*Unió*” szalagjával. Egy másik genius őrködik a fölött, hogy az 1848—49. orsz. ereklye-muzeum, melynek sorsa az „1848—49. Történelmi Lapok”-ra s arra a díszes gárdára, mely e körül csoportosult, van alapítva, mindig megfelelően annak a hazafias misztionának, a melyre hivatva van. Ez a kép, mely mindenféle nagy tetszést keltett, a Kossuth névnapja alkalmával Kolozsváron rendezett ünnepély műsorán volt először bemutatva.

A 47-ik zászlóalj veszedelme Komáromnál.

Önvédelmiharczunk legfényesebb korszakából kívánok egy epizódot leírni, melyet átéltem s mely tudtommal eddigelé sehol följegyezve nincs, tanuságul annak, hogy a harcmezőn nem minden dolog foly le oly simán, mint azt a tudós tervekészítők papiroson kicsinálják s a gyakorló-téren, béke időben, kimért pontossággal bemutatják.

— 1849-ik év április hónapját éltük. A nagy-sarlói ütközet után akadály nélkül Komárom alá huzódtunk azon czélból, hogy a Duna jobb partján megféezzük ellenséget onnan elűzzük s a várat fölszabadítsuk. A mint az ellenség folytonos ágyuzása közt a Csillagerődnél útásaink a fahidat elkészítették, csapataink kora hajnalban a Dunán átkeltek s az ellenséget sánczaiból kiűzve Ács felé nyomultak. Zászlóalj, a zalai önkéntesekből alakult 47-ik honvéd zászlóalj, reggeli 8 óra tájt vonult át a hidon s fedezéséül szolgált egy ütég 12 fontos ágyúnak, csekély számú huszársággal együtt. A Csillagerődön túl századonként csatarendben felálltunk s lassu léptekkel haladtunk előre. Már jó darabig mentünk a nélkül, hogy ellenséget láttunk volna s hallván, hogy ágyúink Ács felől mindig távolabb- és távolabbról dörögnek, részint ujjongtunk örömmünkben a mai biztos győzelem miatt, részint bosszankodtunk, hogy nekünk itt a balszárnyon tétlenül kell vesztegelniünk s azért őrnagyunk — *Inkey Kázmér*, a merész katona — gyorsabb előnyomulásra vezényelt. Alig haladtunk azonban így néhány száz lépést, láttuk, hogy Ács felől örült sebességgel vágat felénk egy nyargonc, ki már messze távolból kézzel-lábbal adja a jelt, hogy gyorsan forduljunk vissza.

Okát természetesen nem tudván a visszavonulásnak, parancsnokunk habozott s csak néhány percz mulva vezényelt megállást. A nyargonc azonban még hozzánk sem ért, már minden tisztában állt előttünk. A jobb-

szárnyon az ellenség erős ellenállásra találván, egyrészt elküldte Igmánd felé s ránk, kik a magyar balszárnyat képeztük s csekély erőt képviseltünk, vetette magát. Nem akarván a fővezér bennünket a megsemmisítésnek kiténni, adta ki számunkra a visszavonulási parancsot, de fájdalom, már későn. Az ellenség az igmándi völgyből előtörve, úgy tetszett, mintha a földből bukkant volna föl: oly váratlan, oly meglepő volt megjelenése. Elöl rohant egy ezred könnyű lovassága, mely előttünk kettéoszolva, láthatókká lőnek a háttérben ágyú és nagy-számu gyalogsága. A lovasság balszárnya kis csapat huszárságunkra vetette magát s azt visszanyomta, míg a jobbszárny, mint gyűrű vette körül zászlóaljunkat. Mindez oly meglepő gyorsasággal történt, hogy nem volt időnk négyszöget alakítani, hanem álltunk ott nyílt sorokban. Mintha még most is hallanám a német tisztek kiabálását: „Enyim magyar, letenni fegyver magyar!” De Inkey tüdejének egész erejével ordított vissza: „*Lőjétek fiúk az irgalmát, meg ne add magad Zala!*” S megkezdődött a puskaropogás. A lovasok pisztolyaikat sütögették közénk; mi pedig az összezsufolt zászlóalj közepéből pusztunk reájuk elég jó sikerrel, mert néhány percz mulva a gyűrű tágult, a lovasság hátrafutott, mi pedig huzódtunk vissza a vár felé; de csak néhány perczig haladhattunk, mert újra körülfogtak bennünket a dragonyosok s ismét hallottuk a fölszólítást: „Letenni fegyver magyar!” mely miután nem történt meg, tiprattak bennünket, a szélsők közül többeket megvagdaltak, részint levágtak, mire részünkről újra megkezdődött a lövöldözés s az ellenség másodszer is visszafutott. Testben, lélekben kifáradva, bomlott sorokban huzódtunk most visszafelé; de a kétszer kudarcot vallott lovasság harmadszer is szerencsét próbált, hogy bennünket lefegyverezzen s a bekerítés harmadszer is ismétlődött, de hála Isten, ez esetben is sikertelen. Mert ekkor már a Csillagerődhez oly közel jutottunk, hogy annak 24 fontosai megkezdheték működésüket. Lélekemelő volt hallgatni a hatalmas golyók suhogását fejünk fölött s egy dörgő „*éljen*”-ben törtünk ki, tudván, hogy *meg vagyunk mentve*.

Ezalatt az erődből egy tartalék-zászlóalj is kivonult, mely gyors léptekkel közeledett felénk s már lőtávolon kívül sortüzet adott az ellenség felé, mire az végkép eltakarodott még sokáig üldöztetve a 24 fontosok messzevivő lövegei által.

Mi pedig összetörten, agyonfáradtan, de magunkat meg nem adva, szabadon lélegzve elterültünk a homokban. Nem ismertünk egymásra. Zászlóaljunk a fridai betörés óta végigharcolta a téli és a tavaszi hónapokat és sok ezernyi golyó röpült el fejünk fölött s jutott közibénk; de ily eltorzult, ijesztő alakokat, mint a minők mi ekkor voltunk, nem láttunk soha. A félelem, hogy elfognak bennünket, jobban megviselt, mint a puskatűz, vagy hogy többen köztünk megsebesültek, sőt elestek... Azonban a lelkesedés csakhamar elfeledteté velünk a veszélyt, mely életünket s zászlónk becsületét fenyegette s pár napra vigan vonultunk ki Komáromból Buda alá, hol a kis Svábhegyen foglaltunk állást és nemsokára zászlónk Budavár leomlott falairól a bécsi kapunál első hirdette a világnak a magyar vitézség diadalát.

Székesfehérvár.

Dr. Éder József.

A 7-ik honvédzászlóalj története.

— Kássa Lajos 1848—49. főhadnagy emlékeiből. —

(Vége).

Ugyanezen alkalommal Kássa L. indítványára — az alattomos szökést meggátolandó — a csapat fölmentette

adott becsületszavuk kötelező erejétől tagjai közül mindazokat, kik e csapat kötelekéből netalán visszalépni óhajtának. De, dicséretére a lelkes ifjuságnak, ezen szabadságot csak négyen vették igénybe, kik közül kettő képtelen is volt a hadi életre.

A fentebbi határozat után Kássa L. Reischer tanár segélyével kieszközölte azt, hogy Festetics Taszilló gróf a csapat eddigi s a Pestre való utazás idejéig minden további költségeit elvállalta.

Ezen általános mozgalomban Keszthely és vidéke lelkes hölgyei sem maradtak tétlenül. A mellett, hogy lelkesítették az ifjuságot, drága és díszes zászlót készítettek a csapat számára. A zászló fehér habos selyemből készült, szélein nemzetiszín czikk-czakkokkal s értékes kézimunka egyik oldalán a haza czimerét, a másikon szűz Máriát, karján a gyermek Jézussal tünteti föl „*Szűz Mária, Isten anyja, Magyarország védője*“ felirattal. A zászlót még két lecsüngő értékes szalag — aranyhimzésű lelkesítő-mondatokkal — ékesíté s a rúd hegyén vert ezüsből készült gömb és dárda volt. E gyönyörű zászló fölszentelése a közelgő áldozó-csütörtök napjára volt kitűzve s ennek megtörténte után azonnal szándékozott a kis csapat Pest felé útra kelni. Az utazás Füredig a Balatonon, azontúl pedig kocsikon történt volna.

Egy napon a csapat vezetői a Kisfaludy-gőzhajó érkezését várták a kikötőben, hogy a hajós-kapitánnyal az indulás felől értekezzenek, midőn a várt hajón Pestről 2 fiatal önkéntes érkezett: Inkey János és Döry János, kik mindjárt nekiestek Kássa Lajos- és társainak s kérték őket, hogy ne mozduljanak Keszthelyről, mert a magyar kormány 10 honvéd-zászlóalj alakítását határozta el s a 7-ik zászlóalj Zala-, Vas- és Sopronmegyéből fog kiállítani; Ihász Dani van megbizva a 7-ik zászlóalj összeállításával. Döry így kiáltott fel: „*Minék mennétek pajtás Pestre csirkefogók közé, maradjatok itt Ihász Dani bátyánk, kedves parancsnokunk alatt. Mi már Inkeyvel felcaptunk. Ti pedig csak büszkék lehettek arra, hogy a 7-ik zászlóalj magvát ily szép számmal s ily jeles fiatalsággal vethetitek meg.*“ Ezzel Döry mind a három vezénylőt bemutatta Ihász D. főhadnagynak, ki szintén kérte őket: hassanak oda, hogy az önk. csapat a 7-ik zászlóaljba belépjen.

Bementek tehát Keszthelyre a „Gőzhajóhoz“ czimzett vendéglőbe — mely az önk. csapatnak főhadiszállása is volt — s Kássa L. azonnal összedoboltatta a csapatot s annak a fentebbieket társaival együtt tudára adván, a kis csapat egyhangu lelkesedéssel kész volt Ihász D. óhajtására a 7-ik zászlóaljnak alapját vetni.

Ihász D. egész elragadtatással nézett végig a szép fiatalság rendes sorain s ő is buzdító szavakban hívta a csapatot parancsnoksága alá, mire Kássa L. az egész csapat nevében föl is csapott s a díszes sokaság lelkesen éljenzett. Másnap a szabályszerű testi vizsgálat s azután az ünnepélyes eskü letétele is megtörtént.

Igy nyert a zalamegyei önk. csapat 7-ik honvéd-zászlóalj nevet, rendes napidíjat, szállást és élelmezést; a Pestre való utazás pedig végképen elmaradt.

*

A díszes zászló, mely ugyan szalagjain a „Zalamegyei önkénteseknek“ feliratot viselte, áldozó-csütörtökön csakugyan fölszenteltetett. Az esős idő miatt Szvasztics apát a szertartást a plébánia templomban nagy közönség jelenlétében és hazafias lelkesedéssel végezte.

Midőn a szertartás véget ért, Szvasztics apát levette lánczával együtt aranykeresztjét és drága gyűrűjét, mert — mint mondá — nem illik jó hazafizhoz a fölösleges

és drága dísz, mikor a haza szükségben van. A jelenlevő honfiakat és honleányokat példájának követésére hívta föl.

Pénz, gyűrű, láncz, óra stb. halomba rakatott a lelkes főpap által körülhordott tálcán. Az így gyűlt ajándék egyenként megszámlálva és egy csomagba kötve Kássa Lajosnak, mint a volt önk. csapat első vezénylőjének ezen szavakkal adatott át: „*Önöknek adom át szeretett hazánk oltárára szánt ajándékunkat, vigyék ezt Önök — mint a mi lelkesülésünknek legelső felébresztői — megynk nagy fia, az ország igazságügyi minisztere, Deák Ferenczhez, adják át neki mindnyájunk üdvözlete mellett, kijelentve, hogy Zalamegye fiai- és leányainak keblében él és élni fog a hazaszeretet, melynek lángjait az ő lelkes szónoklatai is gyújtották és táplálták maig!*“

Vasvári Pál életéből.

(Egy szemernyi adalék.)

Drohobeczky püspök installációján voltunk a horvátországi Körösön, augusztus 28-án. Gyönyörű ünnepély volt, méltó a jeles és páratlanul kedves főpaphoz, a ki elébb az ungvári gör. kath. tanító-képző igazgatója volt. Nehány földije eljött a heigtatásra ezek közül Fejér Emanuel a Munkács egyházmegyei derék kanonok és tanügyi főigazgató lelkes hazafias magyar felköszöntőt mondott az új püspökre. Sokat beszélgettem az óriás termető, hatalmas hangu, felette rokonszenves kanonokkal. Megemlítette, hogy én részt vettem a Vasvári kiránduláson, és elmondott egyet-mást nagybátyjáról, mert Vasvári (családi néven Fejér) Pál apja és Fejér kanonok nagyapja édes testvérek voltak, Pál a legkisebb volt három fítestvér közt. A középső, János, nőtlen volt. A legnagyobb, Gusztinak fia Fejér Elek, törv. bíró Budapesten, leánya Ilona, Kosztka mármaros-szigeti törvénysz. elnök neje. Emanuel néneje Karolina, Molnár Ágoston timári esperes neje; testvérbátyja Ignác a szabadságharcban nemzetőr volt. Köbőkúton nagybátyjától, Vasvári Páltól, egy kardot, puskát és pisztolyt kapott emlékebe. E fegyvereket később Nyircsászáriban, a család lakóhelyén Emmanuel apja fia segítségével, gyapjuba gyöngyölve elásta a kamarába, a hambár alá; később keresték, de soha többé meg nem találták. A háznál háromszor kutattak az osztrák hatóságok Pál után, a kinek haláláról nem volt biztos tudomásuk. Fejér Ignác 1879-ben halt el. A nyircsászári udvarház más kézre jutott, a család elkerült a Nyircsászári, a melynek magyarosítása körül rendkívüli érdemeket szerzett. Pál gyakran megfordult Nyircsászáriban. Anyja korábban elhalt volt, az Emanuel anyja staffirozta ki. Midőn a Rákóczy csapatot szervezve, harcba indult, Császáriban meglátogatta a rokonságot. Két almás szürke lova volt Ott halt. Bucsuzáskor sokat sirt a viszontlátást kétségesnek mondotta. A 9 éves Emanuelról búcsuzva, így szólt: „*Emnuskám, jól nézz meg, hogy valaha visszaemlékezzél reám.*“

Dr. Herrmann Antal.

A vasvári keresztje. Mint Bélesből, a Vasvári eleste helyének szomszédságából lapunkat értesítik a Vasvári keresztjét melyről lapunk 15. számában említést tettünk, *Dangye Amosz* tekintélyes román férfiú és nagy vállalkozó állította fel s a sirhelyet nejével együtt kegyelettel gondozza, Elismeréssel jegyezzük ezt fel, a derék román férfiúról.

Vasvári alapra újabb adakoztak: Mária-Valéria népnépen Kolozvárt, az ereklye-muzeum öre által e célra adomá-

nyozott kis könyvekből begyűlt 76 kr. Gergey Károly Székes-Fehérvár 2 frt. Dr. Kövér Kálmán Budapest 2 frt. Székely Lajos ivén Márm.-Szigeten: Székely Lajos 1 frt. Genssky Géza 30 kr. Mosoczy Béla 50 kr. Ujhegyi Pál 30 kr. Ronál Ferencz 50 kr. P. llady István 30 kr. Darvay Rezső 30 kr. Riesenberger Rezső 25 kr. Tege Sándor 25 kr. Gyórfy Géza 1 frt. Nagy György 1 frt. Halász István 1 frt. Székely Sarolta 30 kr. Koréh Ferencz Mandrai 1 frt. Koréh Ferenczné 50 kr.

KÜLÖNFÉLÉK.

Arany könyv. Lapunk mai számában mellékelljük első lapjait a kolozsvári osz. ereklye-muzeumba érkezett adományokat felölelő „*Arany könyv*”-nek. Ez a jövőre *rendes melléklete lesz* lapunknak és ebbe csoportonként ki fogjuk mutatni az adakozók neveivel mindazokat az adományokat, a melyek a muzeumhoz eddig beérkeztek, vagy ezután beérkezni fognak. Az aranykönyv a nemzet *legszebb és legdrágább* kincstárának fogja képezni tartalomjegyzékét és azért a midőn teljes lesz a mű, a legértékesebb könyvek egyike lesz. E mellékletet előfizetőink teljes díjtalanul kapják az ereklye muzeumtól; külön nem rendelhető meg, sem egyes ívek az előfizetőkön kívül másnak semini szín alatt nem adatnak, mert felesleges példányokat nem nyomat a muzeum igazgatósága. Előfizetőink figyelmét előre felhívjuk arra, hogy az érkező íveket *gondosan* őrizzék meg, hogy könyvük hiányos ne legyen. Ebből a könyvből 10 példány teljesen *arany nyomással helyeztetik* el ereklye muzeumban az utókor számára.

Ünnepi számot adtunk ki lapunkból *rendes számunk* mellett a mai kapon, Kossuth Lajos születésének évfordulója emlékére. E számban lazánk kiválóbb, a 48-as években küzdött férfiai és íróinak közöljük emlék sorait. *Rendes rovatainkat* tartalmazó lapunkat szintén kiadtuk, egyrésztől azért, hogy pótoljuk az év elején elmaradt számot, más részről pedig azért, hogy a bejött kéziratokat feldolgozhasuk. Hisszük, hogy lapunk barátai a hozott nagymérvű áldozatot elismeréssel fogadják és feladatunk megoldásában szível, lélekkel, odaadással fognak támogatni.

Kreith Béla grófnak a Kolozsvárt létesített orsz. ereklye-muzeum legelőbb választott *tiszt. tagjának* arcképét közli lapunk mai száma, röviden ismertette azt a hazafiui hévtől vezetett odaadó működést, melyet a nemes gróf a szabadságharcz szent tárgyainak összegyűjtése körül kifejtett Kreith gr. az ereklyék összegyűjtésével és a kiállítás létesítésével magának hervadhatlan érdemeket szerzett s a mi, jelen számunkban róla foglalt megemlékezésünk csak halvány előjele annak az elismerésnek, a melylyel működéséért, a szabadságharczunk férfiai, eseményei és emlékei iránt lelkesedni tudó minden hazafi adózik.

Szives tudomásul. Lapunkból a meginduláskor mutatványszámok küldettek az érdeklődés felkeltése tekintetéből olyan honvéd-egyleteknek is, a melyek a lapra

elő nem fizettek. Hasonlókép mutatványszámokat küldött a kiadóhivatal egyes szerkesztő-bizottsági tagok ajánlatára néhány olvasó-egyletnek és egyes férfiaknak is. Több helyen nem csak elfogadták a lapot minden ellenszolgáltatás nélkül, hanem még követeléseket is támasztottak annak a jövőben leendő díjtalan és pontos küldésére, ki nyilatkoztatva, hogy a lap fenntartására járó *szubvenzióból* ingyen példányok küldése *telik*. Miután ez nagyon jámbor tévedés, későbbi félreértések és zavarok kiküldése tekintetéből ez alkalommal nyilvánosan kijelentjük, hogy lapunk sem az alapításra, sem a fenntartásra *szubvenziót sehonnan* nem kapott és *nem kap*. A lap megindító a saját zsebükből vetették meg a lap megindításának az alapját s odaadó munkásságukkal törték meg a jeget s biztosították a lap jövőjét, hogy széles körben megjelenve a nemzet lelkesedni tudó fiai között, fontos feladatát betölthesse. A lapot ma már maga a *nemzet tartja fenn*. Helyesnek bizonyult a lap évnegyedi 1 frt előfizetési ára, a mennyiben ezért az árért nagyon szegény állású érdeklődő honvédek, más hazafiak és testületek anyagi megerőltetés nélkül is meg tudták rendelni. A gyakorlati tapasztalat azonban azt mutatja, hogy a lap terjedelme a feldolgozandó anyaghoz és a feldolgozásra még *rendelkezésre álló időhöz* képest nem elegendő. Az alapításkor költségvetésileg megállapított 8 oldal helyett gyakran kell 12 oldalt, sőt kellene minél gyakrabban még egyszer annyit adni, hogy teljesen felölelhessen az anyagot s az eredeti közlemények ismertetésével alkalmat adjon még homályban levő részletek leírására, tisztába hozatalára, addig, a míg az *emlékezet fiókjai be nem záródnak*, a míg a történelem *még élő alakjai* a föld színéről *el nem tűnnek*. Azért a szerkesztő-bizottság kérve kér minden testületet, minden egyest arra, hogy a gyűjtőkön s a csere-viszonyban levő lapokon kívül ne *reflektáljan senki ingyen-példányra*, mert minden ingyen-példánnyal a lap terjedelme rövidített meg, minden ingyenlappal olyan közlemények szoríttatnak ki, a melyek a történelem egyes részeinek kiegészítésére szolgálhattak volna, vagy a melyek eszméket kelthettek volna még homályban levő nevezetesebb mozzanatok megírására. A kit igazi hazafias érzés hat át, a ki tisztelni tudja e kórt és annak hőseit s becsülni tudja annak történelmét, *mutassa ezt meg azzal*, hogy előfizet a lapra és ismerősei között is előmozdítja annak elterjedését. Mert miután az előfizetés minden krja a lap minél terjedelmesebb kiállítására fordítatik, minden előfizető arányosan hozzájárul évnegyedi frtjával a történelem kiegészítésének a lap által czélba vett szép munkájához. Épen ezért a kiadóhivatalt egyidejűleg utasítottuk is, hogy a jövő hótól kezdve a lap borítékán egyrésztől nyugtazza a már teljesített egész évi előfizetéseket, másrésztől pedig havonként közölje a közönség előtt leendő nyilvántartás végett a fizetők neveit. Ugyancsak kérjük arra is mindazokat, a kik történelmi részletekkel felkeresik a lapot, hogy írói munkadíjra ne reflektáljanak. Tegyük, a mit tudunk tenni a történelem kiegészítése érdekében a míg nem késő hazafias lelkesedéssel, a nemes hév és a jó cselek-

vés ösztöne által vezetettve s ne kívánjunk ingyen példányokat, ne kívánjunk fizetést, hogy ne zsidbaszszuk meg az „1848—49. Történelmi Lapok“-at szép miszsiója teljesítésében. Ne feledjük el, hogy lapunk megindulása előtt már három hasonló vállalat szűnt meg pártolás hiánya miatt, mielőtt feladata megoldásának csak kezdetére is jutott volna.

A Kolozsvárt létesített 1848—49. orsz. ereklye-muzeum elhelyezkedett a város által adott helyiségben, a Tornavivó épület emeleti termeiben. A muzeum megtekinthető mindennap d. u. 4 órától kezdve. Ugyanott elintézhettek az 1848—49. Történelmi Lapokkal kapcsolatos ügyek is, akár a szerkesztőséget és kiadóhivatalt illetik azok. A muzeum *ünnepélyesen e hó 18-án nyílik meg.* Ez a muzeum ha majd végleges elhelyezést nyer az egész nemzet kegyelete által övezett Mátyás király házban, a nemzet legdrágább gyűjtemény-tárát fogja képezni, melyből a hazafias szellem és lelkesedés sugarai fognak mindig szerteszét özönlenni.

Honvédképek. A kolozsvári ereklye muzeum felkéri az összes honvéd-egyleteket, hogy a részére eddig elkészített, honvéd arcképeket e hó 18-áig beküldeni sziveskedjenek. A képek rendezése és csoportosítása most van folyamatban, a honvéd képekhez több száz keret már elkészült s a képeket a Kossuth születés napjára történő ünnepélyes megnyitáson czélszerűen csoportosítva óhajtaná bemutatni; ez azonban csak úgy lehetséges, ha a kép azelőtt néhány nappal beérkezik. A képek beküldése alkalmával nyilvántartás végett megjelölendő az a fényképész is, ki azokat a muzeum iránti tekintetből esetleg díj nélkül készítette el.

Ereklyék beküldésére kéretnek a honvéd-egyletek és kéretik a hazafias közönség. *Honvéd zászlók, fegyverek, ruhák, felszerelési tárgyak, iratok, proklamációk, egyéb nyomtatványok, hirlapok* akár adományképen, akár őrizetre e hó 15-éig, az „1848—49. orsz. ereklye muzeum Kolozsvárt“ czimén leendő beküldése azért kéretik, hogy a Kossuth születés napi ünnepélyen történő muzem-ünnepélyes megnyitásig, melyre a vett jelentések szerint a vidék különböző pontjáról is sokan készülnek Kolozsvárra bejönni, minden beküldött tárgy czélszerűen elhelyezhető legyen. Különösen honvéd zászlók és fegyverek beküldése nagyon kívánatos.

Kossuth-alap. Kossuth születésének 90. évfordulója emlékére az orsz. ereklye-muzeum részére teremtünk külön alapot! Állítsuk azt össze mozaikszerűen a nagy hazánkfia iránt lelkesedő és a hazafias ünnepélyeken részt vevő közönség apró adományaiból, hogy ez alap megteremtését anyagilag ne érezze meg senki. Ezt praktikusán csináljuk így: Minden Kossuth-ünnep rendezőség rendeljen az ereklye-muzeumtól idejekorán (lehetőleg az ünnep előtt két nappal) annyi gyűjtőkönyvecskét, a hányszor 5 : résztvevőt remélnék megjelenni a Kossuth-ünnepen. E könyvecskéket osszák a rendező-bizottsági tagok között. A bizottsági tagok a közönség között kiosztják a 10 kros szelvényeket, minden 10 krért az illető nevé-

feljegyezve a szelvény bárczára. Szegényebb sorsuak, tanulók vagy gyerekek hárman vehetnek egy szelvényt és mind a három név a szelvény bárczára feljegyezhető. Ha ez az ország nagy részében rendezett ünnepélyek bizottságai által foganatosítva lenne, nem csak egy szép alap lenne teremthető a Kossuth Lajos nevében, hanem az „Arany könyvben“ a történelem számára meg volna örökíthető mind azok neve, a kik Kossuth születésének 90. évfordulója alkalmával rendezett ünnepélyen jelen voltak. Az ily gyűjtő könyvecskék bárcza szelvényei szélére a füzet beküldése alkalmával mindenesetre be kell májdy jegyezni, hogy „Kossuth ünnepélyen jelen voltak adományai.“

Kossuth-képek. Nagy hazánfia 1851-beli Amerikában készült fénykép után sokszorosított kabinet nagyságu mellképe, melyet előfizetőinknek a mult számhoz csatolva küldöttünk, nagy tetszésben részesült mindenfelé. Kolozsváron a Kossuth-ünnepély alkalmával is sokat eladtak belőle, vidékről is tetek megrendeléseket. Legutóbb a tordai honvéd-egylet rendelt 300-at s e példányokat az ünnepélyen árusítani fogják.

Értesítjük előfizetőinket, hogy Kossuth jelen korbeli képéről is készítünk e hó 15-ére szép kiviteli kabinet nagyságu képet. Ajánljuk a Kossuth-ünnepély rendezőségeknek, hogy akár az amerikai képből, akár ebből rendeljenek nagy mennyiséget a kiadóhivataltól, melyet utasítottunk, hogy 100 példányonként 5 frtért teljesítse a megrendeléseket. Főleg a szegény népek alkalmat kell nyújtani arra, hogy érezhető áldozat nélkül juthasson kegyelete tárgyának egy egy képéhez. A 100 dbonként 5 frtért küldött s dbonként 10 krért elkelt képekből befolyó többlet az ereklye muzeumnak beküldhető, hol az nyilvánosan nyugtáztatni fog.

Mikor Teleki S. az emigrációból hazaérkezett, néhai Teleki Sándor ezredes barátjától, T Pap Zsigmond tollából közöljük az alábbi érdekes epizódot. A hatvanas években Teleki Sándor ezredes mindjárt az emigrációból hazaérkezése után Pesten az angol királyné vendéglőnek a nagyhid-utczára nyíló erkélyes termében villásreggelivel vendégelte meg barátait. A nyitott erkélyről lepillantván az utczára, két szénás szekeret látott magyar gatyás emberek ökrös fogatával, Szó nélkül ott hagyva vendégeit, a kapu alatt termett és megölelte a nagy ostorral hajtó parasztokat, mint régen nem látott földieit, és szóba ereszkedett velök azon a népies nyelven, mely oly kedvesen csengett fülében az idegen földön is száműzetése alatt. — Most igazán itthon érzem magam — mondá visszatérve vendégeihez, mert láttam alföldi magyar embert a fővárosban.

Kérdések és feleletek.

K é r d é s e k.

8. Kossuth anyjának haláláról (feljegyzéseink mostohaságánál fogva) szorgos kutatás után sem irhatván többet, nagyon örvendének, ha adataink bővítésül valaki t. olvasóink közül, megirhatná Kossuth anyja halálának pontos dátumát és beküldhetné lapunknak, esetleg brüsszeli sírjának képét, vagy a sírkő feliratát stb. V. E.

Szerk. üzenetek.

Az óhajtott kibékülés. Igazán költői szép gondolat s nekünk rosszul esett, hogy törőlnünk s megcsontítani kellett a közleményt. De nem tehetünk másképp, mert a jubileumi öröm poharába ürmöt vegyíteni nem lehet akkor, a mikor szemben áll ez azzal a kijelöntéssel, hogy: „*törhet, de nem hajlik.*“ — Több kiszórt kézirát, tárgyhalmaz miatt kimaradt.

A
K o l o z s v á r t l é t e s i t e t t

1848—49.

ORSZÁGOS EREKLYE-MUZEUM

Kossuth születésének 90. évfordulója napján ünnepélyesen megnyitattik
s a muzeum gyarapítására a hazafias közönséget felkéri

A muzeum gyűjtést indít a következőkre:

(Kéziratok, nyomtatványok, lapok, arcképek, könyvek, csata-
képek, zászlók, fegyverek, katonai felszerelési tárgyak, ruházat,
szóval minden szabadságharczunkra vonatkozó, a szabadságharcz
történelmének ismeretét terjesztő, vagy a hazafias kegyeletet
felébresztő emlék és ereklye-tárgyakra, s a muzeum alapítá-
sára és a jövőben való fenntartásának biztosítására szükséges
anyagi erőre.)

Gyűjtésre, vidéki körök alakítására hivatik fel a hazafias közönség.

TÁJÉKOZTATÓ NYOMTATVÁNYOKAT
megkeresésre küld a

Muzeum igazgatósága.

M I N D E N K Ü L D E M É N Y :

„Az 1848—49. Országos Ereklye-Muzeum Kolozsvárt”

czim alatt küldendő.

AZ „1848—49. TÖRTÉNELMI LAPOK”-RA

az 1. számtól kezdve

előfizetni lehet postautalvánnyal.

Előfizetési ár évnegyedre **1** frt, félévre **2** frt,
háromnegyed évre **3** frt., egész évre **4** frt.

Előfizetések és megrendelések

„1848—49. Történelmi Lapok Kolozsvárt”

czim alatt küldendők.

A kiadóhivatal.

„KÖZMŰVELŐDÉS” IRODALMI ÉS MŰNYOMDAI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

KOLOZSVÁRT (főközlöt BRASSÓBAN)

szives figyelmébe ajánlja a modern graphikai követelményeknek megfelelően berendezett

KÖNYVNYOMDÁJÁT,

mely ujabban a legdiszesebb betűkkel szaporítottott, s így a legkényesebb igényeket is kielégitheti.

KÖNYOMDÁJA, (LITHOGRAPHIÁJA)

melyben a legjelesebb erők s a legkitünőbb gépek vannak alkalmazva, a fővárosi és külföldi nagyobb műintézetek méltó versenytársa.

Árai határozottak, olcsók.

Vidéki megrendeléseket pontosan teljesít.

22

4—

Kiadásunkban jelenik még az :

ERDÉLYI GAZDA általános mezőgazdasági hetilap,

az erdélyi gazdasági egyesület hivatalos közlönye.

Szerkeszti: **Sz. Szakáts Péter**, az erdélyi gazdasági egyesület titkára.

Előfizetési ára egész évre **1** frt, félévre **2** frt.